

Bebri Latvijā – kas par daudz, tas par skādi

Mare Pētersone

Lielākajā daļā Eiropas Savienības valstu bebrs tiek uzskatīts par īpašu, skaistu un aizsar-

nieku. Padomju laikā „šiki” bija tērpties bebrādas cepurē, taču pie tādām lielākoties tika „īpaši svarīgie” cilvēki. Bebru medniekiem tas bija veiksmīgs laiks, jo par bebrādiņām maksāja labi. Arī tagad

sniegs 100 tūkstošus.

2009. gadā eksperti konstatēja, ka Latvijas bebru populācija (pēc oficiāli neapstiprinātas informācijas) skaitāma gandrīz 180 tūkstošos.

Bebrs – gan draugs, gan ienaidnieks

Katrs, kurš pavērojis Latvijas upju krastus, piekritīs, ka grūti atrast kādu par kilometru garāku posmu, kurā neredzētu nesenu bebra darbu. Katru gadu bebru skaits pieaug par apmēram 10 tūkstošiem. Šādu dzīvnieku skaitu Latvijas mednieki ne spēj, ne arī vēlas nometīt, tādēļ bebru skaits lielākajā teritorijas daļā turpina pieaugt. Tā jau pieminējā rakstā spriež J. Ozoliņš.

Bebru nevar saukt par mednieku ienaidnieku. Drīzāk tas ir draugs, jo bebraine pulcē dažādus medījumus dzīvniekus – gan pārnadžus, gan ūdensputņus. Tomēr bebrs rada zaudējumus tautsaimniecībai, nopludinot mežus, laukus un dažādus infrastruktūras objektus. Savukārt mednieks saskaņā ar Medību likumu ir atbildīgs par medijamo dzīvnieku, arī bebru nodarītajiem zaudējumiem.

Strupcelā ar zemes īpašniekiem

Daudzos medību kolektīvos mednieki tomēr vaida sviedros cīnās ar bebrēm. Dažkārt tiek piemēroti pat piespiedu līdzekļi, lai kolēģus motivētu bebru medībām, kas kļuvušas par smagu un neatļautu darbu. Taču ir gadījumi, kad mednieki ar visiem saviem līdzekļiem un iniciatīvu kļūst bezspēcīgi, jo zemes īpašnieki dažādu apsvērumu dēļ atsakās slēgt līgumus un neļauj uz savas zemes medīt bebrus. Iemesli ir dažādi – „zaļā” pārliecība, nepatika pret konkrētu mednieku, vēlme nopelnīt u.c. Veidojas situācijas, kad mednieki un īpašnieki savā starpā strīdas, bet bebrs netraucēts turpina būt un pludināt, apgūstot grāvjus un upītes un radot problēmas ne tikai lauksaimniekiem un mežsaimniekiem, bet arī ūdenstūristiem, kuriem nākas pārvarēt bebru sacelstos dambjus.

Bebru dziedzeri palīdz 25 kaitēm

Pastāv dažādas bebru medību metodes, taču eksperti uzsver, ka mednieki ar savu rīcību bieži vien situāciju nevis uzlabo, bet pasliktina. Pareizi būtu sistematiski likvidēt visu bebru apmetni, nevis nometīt atsevišķus dzīvniekus. Ik pa laikam nometējot pa kādam bebram, tiek veicināts bebru skaita pieaugums. Varbūt medniekus bebru intensīvām medībām varētu rosināt slavenā dziednieka Mārtiņa Rodes jeb Bebru Mārtiņa atziņa, ka bebru dziedzeri palīdz pret 25 kaitēm, arī onkoloģiskām saslimšanām.

Kā lai atrod līdzsvaru?

Šogad Valsts meža dienests, izmantojot Medību likumā noteiktās pilnvaras, par vienu mēnesi pagarināja bebru medību sezonu, lai dotu medniekiem iespēju „tukšajā laikā” paretināt bebru populāciju. Mednieki ir gatavi darboties, taču lielu jezgu augstā līmenī sacēla dzīvnieku aizsargi, pieprasot paskaidrojumus, kāpēc atļauts medīt grūsnas bebru mātītes. Savukārt lauksaimnieki pārmet medniekiem, kāpēc tie bebrus tik maz medī, jo nupat jau gandrīz katrs grāvis ir aizdambēts un nopludināts. Kā lai atrod līdzsvaru starp dažādām, pilnīgi pretējām interesēm? Medniekiem atliek baudīt medībprieku un medīt saskaņā ar visiem medību ētikas principiem, nespiežot sprūda mēlīti, ja nav pārliecības, ka tas tiešām jādara. Bebru medību sezona noteikta no 1. augusta līdz 31. martam.

Medību iecirkņa izveidošana

Ilgvars Roģis,
mednieks

Medības sākas ar medību iecirkņa izveidošanu, kas ir visai apjomīgs likumdošanā noteikto dokumentu sagatavošanas darbs. Tas ietver gan plāna sagatavošanu, līgumu slēgšanu ar zemju īpašniekiem u.c. Šo darbu lielākoties veic medību kolektīvu pārstāvji. Pārējie mednieki, īpaši jaunie un „ierindnieki”, dažkārt pat neaizdomājas, ka, tikai pateicoties šo entuziastu paveiktajam, var notikt medības. Lai šo neziņu kļiedētu, „JAKTS” iepazīstina ar vispārīgu ieskatu medību iecirkņa izveidošanas procesā.

Medību iecirkņa izveidošanai nepieciešams izpildīt likumdošanā noteiktās prasības, kas vienā gadījumā ir tikai formalitāte, bet citā – jau nopietni jāpalauza galva, lai likums būtu ievērots, bet medību process netiktu sarežģīts.

Medību iecirkņiem limitēto dzīvnieku medībām ir noteikta minimālā platība. Stirnu medības atļautas platībās, kas ir ne mazākas par 200 ha, ieskaitot meža un neiežogoto lauksaimniecībā izmantojamo zemi. Mežacūku, briežu govju un teļu medībām nepieciešami vismaz 1000 ha, briežu bulļu medībām – ne mazāk kā 2000 ha, bet aļņu medībām – 2500 ha.

Aļņu, briežu un mežacūku medību platībās tiek ieskaitīti meža masīvi vai to daļas un atsevišķi meža gabali. Ja medību iecirknis neatbilst šīm prasībām, medību tiesību lietotāji var slēgt savstarpējus līgumus par limitēto medijamo dzīvnieku sugas aprūpes un medīšanas organizēšanu blakus esošajos medību iecirkņos.

Medību iecirknim jābūt vienlaidu platībai, tas nozīmē, ka medību tiesību lietotāju platības viena no otras neatrodas tālāk par 100 m. Medību iecirkni uzskata par vienlaidu arī tad, ja to sadala infrastruktūras objekti. Medību platība Medību likuma izpratnē ir medijamo dzīvnieku brīvai dzīvošanai derīgā un medībām izmantojamā platība.

Medību iecirkņa noformēšanu sāk ar medību iecirkņa plāna sagatavošanu, ko veic medību tiesību lietotājs. Plāns kopā ar robežu plāna aprakstu jāiesniedz Valsts meža dienestā. Robežu plānā jābūt iezīmētām medību platībām, par kurām ir noslēgti medību tiesību līgumi, kā arī jānorāda platību sadalījums pa zemes lietošanas veidiem un jāpievieno medību tiesības apliecināšu dokumentu kopijas.

Līgumu slēgšana ar privāto zemju īpašniekiem var izrādīties arī lielāka apjoma darbs. Piemēram, ja viena iecirkņa teritorijā atrodas vairākas privātas platības, līgums jāslēdz ar katru īpašnieku. Gadījumā, ja zemes gabalam nomainās īpašnieks, jāslēdz jauns līgums.

Nosauktie ir tikai vispārīgi priekšnosacījumi medību iecirkņa veidošanā. Katrā konkrētā gadījumā, iespējams, uzrodas papildus apstākļi, ar kuriem jātiek galā. Medību iecirkņa noformēšana un uzturēšana ir visai darbietilpīgs process, un tie entuziasti, kas kolektīvos ar to nodarbojas, par savu darbu ir pelnījuši pateicību.

gājamo dzīvnieku. To raksturo arī kā amizantu radījumu ar izcilām inženiera spējām, ar kurām dažkārt pat cilvēkam ir grūti sacensties. Vairākās valstīs, tostarp arī Polijā, intensīvi turpinās bebru reintrodukcija. Ar lepnumu tiek rādīti fotoattēli, kuros redzams, kā speciālisti palaiž brīvībā citur noķertus un pārvietotus bebrus. Arī dabas draugi visi kā viens apgalvo, ka bebrs ir neaizvietojamais dzīvnieks. Taču Latvijā daudzviet prieku par bebrim nomāc rūpes par zaudējumiem, kurus tie ir radījuši. Speciālisti apgalvo, ka bebru savairojies par daudz. Tautas paruna saka – kas par daudz, tas par skādi.

Viss sākās 1927. gadā

Latvijas brīvvalsts laikā 1927. gadā savvaļā tika palaisti 4 bebi, lai šie dzīvnieki atkal kļūtu par faunas sastāvdaļu. Reintrodukcija bija veiksmīga, jo pēc kāda laika bebrs kļuva par medijamu dzīv-

nieki intensīvāk medītu bebrus, ja tikai kāds par tiem maksātu.

Latvijai pietiktu ar 50000 bebru

M. Baloža grāmatā „Bebrs. Tā bioloģija un vieta Latvijas dabas un saimniecības kompleksā” (1990. g.) publicētās izpētes un prognožu analīzes ļauj uzskatīt, ka Latvijas teritorijai optimāls bebru skaits ir 50 tūkstoši. Autors piebilst, ja dzīvnieku pieaugums netiks savlaicīgi un saprātīgi regulēts ar radikāliem biotehniskiem pasākumiem, situācija sarežģīsies. Grāmatā dots ieteikums organizēt intensīvu bebrsaimniecību uz ekoloģiskiem pamatiem. 1999. gadā J. Ozoliņš žurnālā „Vide un Laiks” rakstā „Bebru atgriešanās Latvijā” norādīja, ka jau pirms 15 gadiem, veicot kontroluzskaites un pārliecinoties par veiksmīgo ikgadējo pieaugumu, tika prognozēts, ka ap 2000. gadu bebru skaits sa-

Vairāk ieroču - vairāk slepkavību?

ASV notiek aktīva diskusija par priekšlikumu aizliegt privātpersonām turēt šaujamieročus, jo liela daļa sabiedrības uzskata, ka iespēja nēsāt un glabāt šaujamieročus palielina izdarīto slepkavību skaitu. Tomēr starptautiski kriminoloģijas pētījumi pierāda, ka valstīs, kurās iedzīvotājiem atļauts turēt šaujamieročus, t.sk. arī pistoles, visticamāk, būs zemāks slepkavību skaits, salīdzinot ar zemēm, kurās valda stingrāki šaujamieroču turēšanas ierobežojumi.

Pētījumā salīdzināta situācija vairākās valstīs Eiropā un Amerikā. Eiropā, piemēram, izdarīto noziegumu līmenis ir zemāks valstīs, kurās ir lielākas iespējas turēt un glabāt šaujamieročus. Norvēģijā, kurā reģistrēts vislielākais glabāto šaujamieroču daudzums uz vienu iedzīvotāju Rietumeiropā, ir viens no viszemākajiem izdarīto slepkavību statistikas rādītājiem. Līdzīga situācija vērojama arī Dānijā, Grieķijā, Šveicē, Vācijā un Austrijā. Savukārt Nīderlandē izdarīto slepkavību skaits ir par 50% augstāks nekā Norvēģijā, lai gan šajā valstī ir mazākais likumīgi glabāto šaujamieroču skaits. Luksemburgā, par spīti pilnīgam aizliegumam turēt pistoles, slepkavību skaits salīdzināms ar tādām valstīm kā Norvēģija un Austrija.

Ziemeļamerikā šādas sakarības nav tik izteiktas, taču, salīdzinot ar Kanādu, Meksiku un ASV, nevar apgalvot, ka lielāks šaujamieroču skaits nozīmē arī slepkavību skaita pieaugumu. ASV reģistrēts vislielākais šaujamieroču skaits uz vienu cilvēku, taču šajā valstī ir ievērojami zemāks izdarīto slepkavību skaits. Turpretī Meksikā notiek ļoti daudz slepkavību, taču iedzīvotājiem pieder daudz mazāk šaujamieroču nekā ASV.

Aizliegumi reti kad ir efektīvi. Valstīs, kur šaujamieročus ir grūtāk iegādāties, noziedznieki tomēr tos spēj iegūt savā īpašumā. Zīmīgs ir fakts, ka Lielbritānijā, kur 1997. gadā tika aizliegta un konfiscēta pistoles, kas piederēja privātpersonām, kopējais slepkavību skaits no 1997. līdz 2005. gadam pieauga par vairāk nekā 25%. Lielbritānijas policistiem nākas atzīt, ka, par spīti pistoļu konfiscēšanai no personām, kas ievēro likumu, noziegumi, izmantojot šaujamieroci, Lielbritānijas ielās nav kontrolējami.

Pat tad, ja šaujamieroču aizliegums darbojas, pieejami citi ieroči, kurus var izmantot iespējamais noziedznieks. Krievijā pistoļu izmantošanas ierobežojums pastāvēja 80 gadus. Lai gan šajā valstī slepkavību skaits, izmantojot šaujamieročus, nav liels, tomēr kopumā tas ir vismaz 4 reizes lielāks nekā ASV un 20 reizes lielāks nekā Norvēģijā. Lietuvā, piemēram, noteikti stingri

pistoļu un šaujamieroču turēšanas ierobežojumi, taču izdarīto slepkavību skaits ir 10 līdz 15 reizes lielāks nekā citās Eiropas valstīs, kur šaujamieroču turēšanas noteikumi ir liberālāki.

Pasaules mērogā varētu apgalvot, ka tas ir mīts, ka valstīs, kurās var brīvāk iegādāties šaujamieročus, vairāk notiek noziegumu. Par to liecina Apvienoto Nāciju Organizācijas veiktais pētījums par saikni starp vidējo slepkavību un iedzīvotājiem piederošo šaujamieroču skaitu, kurā tika novērtēta situācija 33 valstīs. Iegūtie skaitļi ir pārlicecinoši. Piemēram, Krievijā tiek izdarītas 20,54 slepkavības uz 100 tūkstošiem iedzīvotāju, bet īpašumā esošo šaujamieroču skaits uz šo pašu iedzīvotāju skaitu ir 4 tūkstoši. Savukārt Somijā, izdarītas 1,98 slepkavības, bet piederošo šaujamieroču skaits ir 39 tūkstoši uz 100 tūkstošiem iedzīvotāju.

Viens no galvenajiem secinājumiem norāda, ka, neatkarīgi no nacionālās piederības, svarīga ir atšķirība starp likuma paklausīgiem cilvēkiem un noziedzniekiem. Nav pamatots uzskats, ka lielākā daļa slepkavu ir parasti cilvēki, kuri pārkāpuši likumu tāpēc, ka viņiem pieder šaujamieroci. Potenciālie noziedznieki vienkārši ignorē noteiktos aizliegumus un likumu normas.

To, ka uzskats „vairāk ieroču – vairāk slepkavību” ir mīts, apliecina arī vēsture. 19. gadsimtā dažos ASV štatos tika ieviesti šaujamieroču glabāšanas ierobežojumi, jo tajos bija (un joprojām ir) augsts noziedzības līmenis. Tomēr lielākajā daļā štatu slepkavību skaits bija zems, lai gan šaujamieroču turēšanas ierobežojumi bija nenožīmīgi. Arī Eiropā slepkavību skaits pirms Pirmā pasaules kara bija zems un nebija noteikti nekādi šaujamieroču turēšanas ierobežojumi. Ievērojami ierobežojumi un likumi par

ieroču lietošanu un turēšanu, lielākoties gan politisku iemeslu dēļ, tika ieviesti juku laikos starp abiem pasaules kariem. Kopš tā laika, par spīti arvien stingrākām likumu normām, politiskā un apolitiskā vardarbība ir tikai pieaugusi.

Iepazīstoties ar Eiropas pieredzi, var secināt, ka lielāks likumīgi turēto šaujamieroču skaits korelē mazākam izdarīto slepkavību

problēmu. Taču aizliegumi nepanāk vēlamo efektu, drīzāk tie situāciju pat pasliktina. Aizliegumi atbrūpo likuma paklausīgos iedzīvotājus, bet noziedznieki likumus neievēro. Tomēr valstīs, kurās ir noziedzības problēmas, tiek piemērotas stingrākas likumu normas. Piemēram, Jamaikā un Īrijā 1970. gados tika ieviesti stingri ierobežojumi, taču slepkavību skaits turpināja palielinā-

Foto: M. Pētersone

skaitam. Deviņās Eiropas valstīs (ieskaitot Vāciju, Austriju, Dāniju un Norvēģiju) ir reģistrēti vairāk nekā 15 tūkstoši šaujamieroču uz 100 tūkstošiem iedzīvotāju. Salīdzinot ar citām deviņām Eiropas valstīm, tajā skaitā arī Luksemburgu, Krieviju un Ungāriju, kurās reģistrēti mazāk nekā 5 tūkstoši šaujamieroču uz 100 tūkstošiem iedzīvotāju, šajās valstīs kopējais slepkavību skaits ir vismaz 3 reizes lielāks nekā pirmajās deviņās.

Pastāv viedoklis, ka šādas korelācijas cēlonis ir drīzāk politisks, nevis kriminogēns. Apstākļi, vai kādam pieder vai nepieder ierocis, neietekmē vardarbības līmeni. Noziedzību ietekmē dažādi būtiski ekonomiski un sociāli faktori, nevis potenciālu slepkavības rīku pieejamība. Politikā valstīs ar augstāku noziedzības līmeni uzskata, ka šaujamieroču aizliegšana ātri atrisinās šo

ties. Līdzīgi procesi notiek arī ASV pilsētās, kur spēkā ir šaujamieroču turēšanas ierobežojumi. Piemēram, Ņujorkā, Čikāgā un Vašingtonā slepkavību skaits ir ievērojami lielāks nekā Pensilvānijā un Konektikutā, kur nepastāv šādi ierobežojumi.

Jāsecina, ka šaujamieroču aizliegumi padara cilvēkus neaizsargātus un nesamazīna vardarbību, jo iedzīvotāji, kas ievēro likumus, tā kļūst par nozieguma upuriem. Atbalstāma ir nostāja, ka pastāv ierobežojumi noziedzniekiem, jauniešiem un garīgi slimajiem, tomēr šādas prasības ir grūti ieviest dzīvē. Atbrūpojot cilvēkus, kas tikai vēlas sevi aizsargāt, noziedzniekiem uz neaizsargāto iedzīvotāju rēķina rodas lielākas iespējas.

(Izmantoti materiāli no Garija Mauzera publikācijas 2008. gadā izdotajā grāmatā "Šaušanas sporta apskats")

Trīs risinājumi labākām medībām

Pēteris Zahars,
*mednieku kolektīva
„Melnalkšņi” mednieks*

Esmu medību vadītājs un man medību sezonā sanāk novadīt vidēji septiņas medības. Jāsa-ka godīgi, man šis process ne visai iet pie sirds, jo, savelkot visus plusus un mīnus, sanāk vairāk negatīvo nekā pozitīvo lietu. Tās sestdienas, kad man ir jāuzņemas atbildība par 20 medniekiem, ir visai pasmagas un rūpju pilnas. Jāgādā, lai visi medību dalībnieki atrastos tur, kur tiem jābūt un lai tiktu ievērotas elementārās medību drošības prasības. Jebkurš sevi cenošs medību vadītājs vēlētos, lai medībās ir kārtība un disciplīna, lai mednieki aiz sevis neatstāj atkritumus, lai vīri zinātu, kā jārikojas ar plintēm un siksnās būtu atbilstoša municija, nevis no vec-tēva laikiem saglabājušies ar dūmpulveri lādēti renkuli papīra patronās. Vai tā tas notiek?

Mans redzējums un pārliecinošie Valsts meža dienesta publicētie fakti par medību negadījumiem liecina, ka tas pasākums ir tālu no realitātes un vīzijas par to, kādām jābūt medībām. Tādēļ jāsa-ka, ka medniekiem būtu nopietni jāizsver un jāapsver drošība medībās un sekas, kas var notikt, ja mēs ne tā rīkojamies ar ieroci, ko sestdienas rītā izvelkam no sava dzelzs skapja.

Nelaiemes gadījumā ar jurista palīdzību var atbrīvoties no atbildības par citu sadarīto,

taču neviens jurists nevarēs palīdzēt medību vadītājam pārdzīvot morālo triecienu, ko radījis kāds bezatbildīgs mednieks, neņemot vērā medību vadītāja norādījumus un ignorējot noteikumus.

Kas tad īsti ir medību vadītājs? Viens no medniekiem dzinējmedībās, kurš normatīvajos aktos noteikto prasību ietvaros vada medības. Viņš uzņemas atbildību par mednieku grupu, kura rīta agrumā stājas ierindā, organizē mas-tus un norīko dzinēju vietu mežā. Ideālā gadījumā medību vadītājam ir jābūt cilvēkam, kurš pēc rakstura ir vadītājs un organizators, kā arī tāds, kas no medību lietām kaut ko saprot. Turklāt viņš pārzina medību iecirkni, kā paša kabatu, un zina, ko sagaidīt no katra medību dalībnieka.

Pats esmu medijs dažādos medību grupēju-mos un varu teikt, ka liela daļa medību vadītāju ir tie „nabadziņi”, kas kaut kādā veidā tikuši pie me-dību vadītāja apliecības un vietējo mednieku „ma-fija” viņu piespiedusi vadīt medības, jo vēlas kaut ko nošaut. Mani novērojumi attiecas uz vidusmēra Latvijas medībsaimniecības kolektīvu ar aptuveni 30 vīriem. Lielākā daļa no viņiem ir pensionāri un citi vietējie vīri, varbūt vēl pa kādam tā saucamajam „rīdziniekam” un šur tur arī pa kādam jaunie-tim, kurus gan medības interesē arvien mazāk. Protams, cita situācija vērojama klubos, kur medību saim-niecība ir sakārtota līdzīgi privātpašumam, kuru pārrauga atbildīgs saimnieks.

Galvenais jautājums – kā mainīt to, kas šo-briod notiek medībās?

Es redzu trīs risinājumus. Pirmkārt, tiem, kas nevēlas vai nespēj ievērot medību vadītāju norādījumus, jāpāriet uz kādu mierīgāku akti-vitāti. Piemēram, zemledus makšķerēšanu, kur iespēja apdraudēt kādu citu ir ļoti maza. Otr-kārt, skarbi jāsoda tie, kuri šauj, kad grib un kur grib un kuri patvaļīgi maina savu atrašanās vietu dzinējmedībās, kā arī neatbilstoši apietas ar saviem šaujamrīkiem. Treškārt, jāķeras klāt izglītošanas procesam. Daudzi saka, ka vainī-ga esot mednieku domāšana un, ja to izdotos mainīt, viss būtu kārtībā. Bet pasakiet, kā lai maina tos ziķerus, kas, par spīti visiem norādi-jumiem, sezonā izšauj labi, ja trīs reizes, no ku-rām vismaz vienu reizi – pa mednieku līniju.

Es, līdzīgi kā daudzi citi mednieki, domāju, ka medniekiem ik pēc kāda laika jāriko medību pārbaudījumi, un, kā tas jau ir izskanējis, arī šaušanas eksāmens. Pieredzējušie mednieki va-rētu rādīt šaušanas prasmi, izšaut savu pastāvē-jušo „papīrmuniciju” un beigt nīrgāties ne tikai par medībām, bet arī par saviem kolēģiem un medijaiem dzīvniekiem.

Protams, tūlīt bariņš gudro un zinošo man pārmetis, ka es te kādu lobēju. Bet, mīļie, atpo-pieties un paskatieties, kā mēs medībās šaujam! Bet tiem, kuriem ir lēmējtiesības, šī pašdarbība beidzot ir jāsakārto.

Nesen šo lietu parrunāju ar mednieku, ku-

ram jau pāri 70 gadiem. Vaicāju, vai viņš būtu gatavs kārtot šaušanas eksāmenu jeb pāršaut, teiksim, reizi 2 gados. Vecais vīrs atbildēja tā: „Es kopā ar vēl trijiem sava vecuma vīriem do-dos gan uz dzinējmedībām, gan uz gaidi un, ja valsts noteiks to, ka būs regulāri jāpāršauj, tad arī pāršausim.” Viņš piebilda, ka uz vecu-mu cilvēkiem parasti rodas problēmas ar red-zi, tāpēc šis būtu ļoti labs veids, kā lielai da-ļai gados veco mednieku parūpēties par savu redzes kvalitāti, bez kuras medībās nu nekādi neiztikt.

Kļūdas labojums

Šā gada „Jakts” izdevumā Nr. 1 Jāņa Ozo-liņā rakstā „Jāpanāk vilku un lūšu vienmērīga izplatība” kļūdaini norādīts, ka par nejausiem mednieku upuriem kļuvuši divi no pieciem Kalsnavas Meža pētīšanas stacijā ar kakla siks-nu un radioviļņu iekārtu apgādātie dzīvnieki.

Mednieki bija nomedijuši divus no pieciem agrāk „iezīmētiem” lūšiem Latvijā, kas, autora-prāt, liecina par to, ka lūšu nav tik daudz, kā medniekiem šķiet.

Atvainojamies par neprecizitāti!

„Jakts” redakcija

Kā var notikt uzskaites datu koriģēšana?

Imants Zembergs,
mednieks ar 50 gadu pieredzi

Pateicoties žurnālam „MMD“, mednieki arvien aktīvāk piedalās ar medību saimniecību saistīto likumdošanas aktu apspriešanā. Sevišķi asi izvērsās debātes par šaušanas prasmes atkārtotām pārbaudēm. Arvien uzstājīgāk mednieki pieprasa savu klubu pārstāvību, lai nebūtu jāpilda Valsts meža dienesta (VMD) dažāda ranga ierēdņu prasības. Gribu izteikt savu viedokli par vienu VMD izdoto normatīvo aktu, kas tieši ietekmē katru medību formējumu.

Latvijas Mednieku asociācijas (LATMA) interneta mājas lapā iepazīnos ar VMD izdoto 2009. gada 23. marta rīkojumu Nr. 58 „Par lielākā pieļaujamā nometājamo dzīvnieku skaita noteikšanu 2009./10. gada medību sezonai”, ko parakstījis VMD ģenerāldirektors Jānis Kinna. Nolēmu izvērtēt šo medību saimniecībai svarīgo dokumentu.

Rīkojuma 1.3. punkts nosaka, ka virsmežziņi organizē sanāksmi, kurā piedalās mežziņi, virsmežniecības par medību jautājumiem atbildīgās personas, VMD centrālā aparāta Medību daļas darbinieki un LATMA pilnvarotie pārstāvji, un veic uzskaites datu analīzi un, ja nepieciešams, koriģēšanu. Nesaprotu, kā var notikt uzskaites datu koriģēšana? Nometājamo meža dzīvnieku uzskaitē taču ir piedalījušies mednieku klubu pārstāvji. Ja tiek pieļauta uzskaites datu koriģēšana, loģiski būtu pieaicināt attiecīgā mednieku kluba pārstāvi. Ja mežniecības un virsmežniecības pārstāvji pārzina vietējos apstākļus, tad ko zina Rīgas kungi? Ko var spriest cilvēks no tālienes, kas ieradies tikai uz

šo sanāksmi? Laikam jau tā medniekiem tiks pierādīts šo ierēdņu svarīgums un nepieciešamība...

Strīdīgs ir arī rīkojuma 1.4. punkts: “Lēmums par dzīvnieku skaita samazināšanu pamatojams ar postījuma aktiem vai citādi.” No mednieka viedokļa šāds pamatojums ir pilnīgi nepieņemams. Ja nometājami meža dzīvnieki nodarījuši postījumus lauksaimniecībai vai mežsaimniecībai, stājas spēkā 2007. gada 17. jūlija Ministru kabineta (MK) noteikumi Nr. 497 „Kārtība, kāda nosaka materiālo zaudējuma apjomu, kurus lauksaimniecībai vai mežsaimniecībai nodarījuši medijamie dzīvnieki”. Gribu atgādināt VMD ierēdņiem, ja tiek sastādīts akts un atzīti postījumi, tad kādam nodarītie zaudējumi jāatlīdzina. To paredz arī Medību likuma 5. nodaļas 29. pants: „Par medijamo dzīvnieku nodarītajiem zaudējumiem ir atbildīgs medību tiesību lietotājs, ja līgumā par tiesību nodošanu nav paredzēts citādi.” Medību noteikumu 6. pants paredz: „... jāveic pasākumi pret šādiem postījumiem.” Domāsim reāli! Kādus nopietnus pasākumus – uzcelt žogu u.c. – var veikt, piemēram, 50 ha tīrumā?

Ilustrācijai minēšu piemēru, cik mednieku klubam var izmaksāt VMD sastādītais postījumu akts, kas parādīts kā pamatojums dzīvnieku skaita samazināšanai.

Lubānas novadā zemnieku saimniecība „Heford agro”, kas nodarbojas ar graudkopību un gaļas liellopu audzēšanu, atrodas līdzās lielam meža masīvam. Saimniecība iesējusi ziemas kviešus 42,5 ha platībā, bet kultivētās ganības ierīkojusi 76 ha teritorijā. Lai gan tiek veikti pasākumi dzīvnieku atbaidīšanā, tomēr medijamie meža dzīvnieki saimniecībai nodara postījumus. Jau pieminētie MK noteikumi Nr. 497 paredz, ka

materiālo zaudējumu apmērus nosaka lauksaimniecības kultūraugu sējumiem vai stādījumiem. Noteikumu 3. punkts paredz: „Valsts meža dienests vai attiecīgā nacionālā parka vai dabas rezervāta administrācija 14 dienu laikā pēc iesnieguma saņemšanas izveido komisiju un veic pārbaudi dabā.”, bet 8. punktā teikts: „Augkopībai nodarīto materiālo zaudējuma apmēru nosaka veģetācijas periodā, ja bojātā platība nav mazāka par 0,1 ha.” Ņemot vērā akta sastādīšanai atvēlēto laiku 14 dienas, pieņemtu, ka nopostīti būs 3%.

Aprēķinu, cik liela platība būs nopostīta kviešu tīrumā: 3% no 42,5 ha ir 1,275 ha.

Aprēķinu, cik liela platība būs nopostīta ganībās: 3% no 76 ha ir 2,28 ha.

Aprēķinu saimniecībai nodarītos zaudējumus, izmantojot noteikumos dotās formulas.

Kviešu tīrumā:

$Z = C \times A$

Z – materiālie zaudējumi,

C – attiecīgo kultūraugu sējumu ierīkošanas un uzturēšanas izmaksas līdz kaitējuma nodarīšanas brīdim Ls/ha

A – postījumu platība (ha)

$Z = 206 \times 1,275 = \text{Ls } 262,65$

Kultivētajās ganībās:

$Z = 0,3D_{\text{min}} \times P$

D_{min} – valsts noteiktā minimālā alga mēnesī

P – bojātā platība

$Z = 0,3 \times 170 \times 2,28 = \text{Ls } 116,28$

Aprēķini parāda, cik lielas naudas summas mednieku klubiem būs jāmaksā par medijamo dzīvnieku nodarītajiem postījumiem, uz kuru pamata VMD sastādīs postījuma aktu, kā minēts rīkojuma Nr. 58. 1.4. punktā. Šis akts kalpos par pamatu lēmuma pieņemšanai par dzīvnieku skaita samazināšanu.

Nometājamo dzīvnieku skaita samazināšana nedrīkst notikt, pamatojoties uz postījuma aktiem! Medijamo dzīvnieku blīvumam jābūt tādā, lai tie nenodarītu postījumus, nevis jāpalielina līdz tādā daudzumam, kad tie sāk nodarīt kādam zaudējumus, un tikai tad palielināt nometāšanas limitu.

Rīkojumā Nr. 58 minētas vairākas sanāksmes, lēmumu pieņemšana, apstiprināšana, līdz beidzot limits tiek apstiprināts. Taču visas minētās darbības ir atstātas pašplūsmā, jo nevienai nav noteikts izpildes termiņš. Esmu daudzus gadus strādājis vadošos amatos, tāpēc zinu, ka rīkojumu savlaicīgai izpildei jānosaka izpildes termiņi. To nu VMD ģenerāldirektoram vajadzēja ievērot.

Minētais piemērs liecina, ka izdotie normatīvie akti nekalpo mednieku interesēm. Tie ir nepārdomāti un tālu stāvoši no medību saimniecības problēmu risināšanas. LR Zemkopības ministrijas un VMD ierēdņiem, sagatavojot dokumentus, vajadzētu konsultēties ar pieredzējušiem mednieku formējumu vadītājiem, lai ar nepārdomātiem vai neprecīziem likumdošanas aktiem neizraisītu konflikta situācijas starp zemju īpašniekiem un medniekiem.

VMD rīkojums Nr. 58 patreizējā redakcijā neatbilst laika prasībām. Tas, pirmkārt, ierobežo mednieku klubu iniciatīvu, otrkārt, tendēts uz nevajadzīgu medijamo dzīvnieku skaita palielināšanu.

Iespējams, ka es šajos dokumentos neesmu kaut ko sapratis, taču tas tikai apliecina, ka tie ir nekonkrēti un dažādi izprotami.

Rakstu veidoju ne jau tāpēc, ka mums būtu problēmas ar VMD darbiniekiem, bet gan tāpēc, ka mani tracina šī medniekiem svarīgo dokumentu „prastā” izstrāde.

Atbilde Imantam Zembergam par medijamo dzīvnieku uzskaiti

Jānis Baumanis,
VMD Medību daļas vadītājs

Mednieks Imants Zembergs rakstā „Kā var notikt uzskaites datu koriģēšana?” izsaka savas domas par medijamo dzīvnieku uzskaiti, nometāšanas apjoma noteikšanu un aktiem par medijamo dzīvnieku postījumiem. Viņš pauž sašutumu par to, ka Valsts meža dienesta (VMD) 2009. gada 23. marta rīkojuma Nr. 58 „Par lielākā pieļaujamā nometājamo dzīvnieku skaita noteikšanu 2009./10. gada medību sezonai” 1.3. punktā minētajā sanāksmē, kurā piedalās mežziņi, virsmežniecības par medību saimniecības jautājumiem atbildīgās amatpersonas, VMD centrālā aparāta Medību daļas darbinieki un Latvijas Mednieku asociācijas (LATMA) pilnvarotie pārstāvji, tiek veikta uzskaites datu analīze un, ja nepieciešams, koriģēšana. Raksta autoru neapmierina tas, ka šajās sanāksmēs var notikt uzskaites datu koriģēšana un to var darīt „Rīgas kungi”.

Paskaidrošu, kādēļ tiek pieļauta uzskaites datu koriģēšana. Uzskaites dati veidojas no mednieku veiktajām uzskaitēm pa medību iecirkņu platībām, kā arī VMD amatpersonu veiktajām uzskaitēm dzīvnieku uzskaites teritoriālajās vienībās. Pēc tam šos datus apkopo pa mežniecībām un virsmežniecībām gan skaitļu veidā, gan attēlojot dzīvnieku blīvumu uz kartes. Diemžēl nereti dabā ne tikai medību iecirkņu teritorijas, bet arī dzīvnieku uzskaites vienības ir par maz, lai reāli novērtētu dzīvnieku (sevišķi aļņu un staltbriežu) skaitu. Turklāt VMD darbinieku un arī mednieku, kuri piedalās uzskaites veikšanā, kvalifikācija un attieksme pret darbu ir krietni atšķirīga, lai gan savulaik VMD ir organizējis darbinieku apmācību dzīvnieku uzskaites veikšanā. Rezultātā, attēlojot uzskaites datus uz kartes, bieži vien ir redzamas kļūdas uzskaites veikšanā vai datu apkopošanā gan vienas mežniecības ietvaros dažādās uzskaites vienībās, gan starp blakus mežniecībām vai virsmežniecībām.

Konstatējot kļūdas, tiek analizēti to rašanās iemesli, ja iespējams, izdarītas korekcijas vai arī uzdots mežniecībai veikt kontroluzskaiti, lai pārbaudītu datu pareizību. VMD Medību daļas darbinieku klātbūtne ir nepieciešama tāpēc, ka šie cilvēki piedalās visu virsmežniecību organizētajās sanāksmēs un ir informēti par situāciju ne tikai kaimiņu virsmežniecībās, bet arī valstī kopumā. Šie darbinieki ir pietiekami kvalificēti, lai bieži vien pamanītu metodiskas kļūdas, kas ir pieļautas dzīvnieku uzskaitē vai datu apkopošanā, kā arī lai censtos nodrošināt to, ka šis process

visur valstī notiek vienādi, nevis katrā virsmežniecībā savādāk.

Mednieku formējumu līdzdalība uzskaites procesā ir noteikta, sākotnēji sadarbojoties ar mežniecību un pēc tam piedaloties virsmežniecības organizētajā sanāksmē mednieku formējumiem, kas paredzēta jau pieminētā rīkojuma 1.9. punktā. Latvijā pastāv virsmežniecības, kuru pārraudzībā atrodas vairāk nekā 10 mežniecību, bet medību iecirkņu skaits pārsniedz 100. Cik produktīvs būtu sanāksmes darbs, kuras organizēšanai nāktos noīrēt rajona kultūras nama lielo zāli? Tieši tāpēc process ir sadalīts vairākās mazākas formātas sanāksmēs. Šis darbs nav „atstāts pašplūsmā”, jo VMD rīkojumā par informācijas aprites grafiku VMD struktūrvienībās ir noteikts konkrēts darbu izpildes termiņš.

Nepiekrītu arī raksta autora iebildumam pret rīkojuma 1.4. punktu, proti, ka „lēmums par dzīvnieku skaita samazināšanu pamatojams ar postījuma aktiem vai citādi”. I. Zembergs uzskata, ka postījumu akts automātiski paredz arī zaudējumu aprēķinu. To, ka tas tā nenotiek, pierāda ļoti daudzi postījumu akti, kas sastādīti, lai varētu ar mākslīgajiem gaismas avotiem medīt mežacūkas vai staltbriežu govus un teļus, kā arī lai ārpus termiņa medītu bebrus. Tāpat akciju sabiedrība „Latvijas valsts meži” ir vērsusies VMD ar prasību sastādīt postījumu aktus, lai informētu medniekus par nodarītajiem postījumiem un prasītu tos novērst, bet nevienam šim aktam nav sekojis zaudējumu aprēķins un prasība par zaudējumu piedziņu. Vēlos uzdot jautājumu raksta autoram, kas, viņaprāt, bez reāliem datiem par dzīvnieku nodarītajiem postījumiem varētu kalpot par pamatojumu dzīvnieku skaita samazināšanai? Lūdzu sniegt konkrētus dabā izmērāmus vai nosakāmus datus, nevis pieņēmumu vai uzskatu par to, kad dzīvnieku ir par daudz vai par maz.

Kas notiek, ja šādi parametri netiek noteikti, parāda autoram labi zināmās Lubānas mežniecības gadījumus ap 2004. – 2005. gadu. Tad Lubānas mežniecība, kurā bija uzskaitīti 12 staltbrieži visā mežniecības teritorijā, plānoja nometīt 3 staltbriežus jeb 25% no uzskaites, kas ir maksimālā robeža, lai saglabātu dzīvnieku skaitu, nemaz nerunājot par to, ka skaitu vajadzētu palielināt. Turpretī Kurzemes mežniecībā, kurā bija uzskaitīti 15 staltbrieži uz 1000 ha, mednieki un mežniecība uzskatīja, ka staltbriežu blīvums ir pārāk mazs un nepieciešams nometāšanas apjomu plānot, tā, lai panāktu dzīvnieku skaita palielināšanos. Minētais pie-

mērs tikai pierāda to, cik atšķirīgi ir mednieku viedokļi par to, kas ir daudz un, kas – maz. Šis gadījums vēlreiz pierāda, ka bieži vien vēlme medīt konkrētajā brīdī ņem virsroku pār reālu plānošanu un saimniecības veidošanu nākotnē.

Bez tam raksta autors apzināti vai neapzināti nepiemin šajā pašā rīkojumā minētos vārdus: „lēmums par dzīvnieku skaita samazināšanu pamatojams ar postījuma aktiem vai citādi”. Piebilde “vai citādi” nav rīkojuma autoru liekvārdība vai nejausība. Tā tiek dota iespēja, ja bez postījumu aktiem patiešām ir citi pamatoti argumenti dzīvnieku skaita samazināšanai, šādu lēmumu pieņemt.

Lai gan raksta autors norāda, ka LR Zemkopības ministrijas un VMD ierēdņu sagatavotie normatīvie akti nekalpo mednieku interesēm, ir nepārdomāti un tālu stāvoši no medību saimniecības problēmu risināšanas un to autoriem vajadzētu konsultēties ar pieredzējušiem mednieku formējumu vadītājiem, ar nožēlu jāatzīst, ka pats I. Zembergs, būdams pieredzējis mednieks, nevienu konkrētu priekšlikumu savā rakstā tā arī nav piedāvājis.

Tomēr pateicos autoram par aktivitāti un vēlmi nestāvēt malā, bet paust savu viedokli.

Foto: M. Petersone

normatīvo aktu sagatavošanā. Normatīvie akti netop Vislatvijas mednieku sanāksmēs, bet gan darba grupās, kurās piedalās arī mednieku organizāciju pārstāvji. Cik aktīvi un kompetenti šie pārstāvji būs, ir atkarīgs tieši no jums, mednieki, nevis no VMD vai Zemkopības ministrijas.

Aļņu un staltbriežu monitorings

Agrita Žunna,
LVMI „Silava” projekta „Pārnadžu
(aļņu, staltbriežu) monitorings” vadītāja

Aļņi un staltbrieži ir nozīmīgi medijamie dzīvnieki, tāpēc mednieki ir ieinteresēti uzturēt pēc iespējas produktīvāku pārnadžu populāciju, lai iegūtu kvalitatīvākas trofejas. Pārnadžu populācijas apsaimnieko pārdomāti, ieguldot darbu to saglabāšanā, izpētē, struktūras un medību sekmju uzlabošanā, kā arī uzturot tādu dzīvnieku skaitu, kas nenodara nozīmīgus postījumus. Šajā darbā palīdz pārnadžu novērošana jeb monitorings, kura gaitā iegūtie rezultāti dod gan zinātnisku informāciju par populāciju stāvokli, gan arī iespēju medniekiem sekmīgāk plānot medību saimniecību darbību.

Jau otro gadu, pateicoties Medību saimniecības attīstības fonda (MSAF) finansējumam, norit LVMI „Silava” īstenotais projekts „Pārnadžu (aļņu, staltbriežu) monitorings”, kurā tiek novērtēts aļņu un staltbriežu populāciju stāvoklis vietās ar atšķirīgiem dabas apstākļiem, vides noslogojumu un apsaimniekošanas metodēm. Projekta mērķis ir atrast reāli pastāvošu, pēc iespējas tuvāk ideāliem apstākļiem esošu situāciju, kurā pie minimāliem pārnadžu nodarītajiem mežaudžu postījumiem pastāv maksimāli populācijas kvalitatīvie rādītāji.

Novērošanas pētījumiem izvēlēti medību iecirkņi ar dažādu pārnadžu blīvumu un atšķirīgu medību intensitāti 10 mežniecībās – Ugāles, Irlavas, Kuldīgas, Dobeles, Krustpils, Neretas, Kalsnavas, Madonas, Mazsalacas un Valkas.

Izpētot pārnadžu populāciju stāvokli atsevišķās medību saimniecībās un noskaidrojot to reakciju uz medību slodzi, iespējams izvēlēties optimālu populāciju apsaimniekošanas stratēģiju un sniegt ieteikumus medību saimniecības uzlabošanai.

Projekta gaitā tiek uzskaitīti pārnadžu nodarītie ziemas postījumi egļu un priežu kultūru stādījumos un kokaugu vasaras apkodumi pārnadžu barošanās biotopos noteiktu medību iecirkņu teritorijās. Kokaugu postījumi priežu un egļu stādījumos šajos divos gados nav uzskatāmi par būtiskiem. Vasaras apkodumi atsevišķos medību iecirkņos pagājušajā gadā pārsniedza optimālos rādītājus, kas norāda, ka pārnadžu blīvums šajās teritorijās ir pārāk liels, savukārt citos medību iecirkņos vasaras barošanās biotopi netika pilnībā izmantoti, un pārnadžu blīvums varētu būt lielāks.

Izvēlētajos medību iecirkņos tiek veikta arī pārnadžu ziemas ekskrementu uzskaitē. Tā ļauj novērtēt šajās teritorijās sastopamo

pārnadžu blīvumu un noteikt, kurš dzīvnieks (staltbriedis vai alnis) galvenokārt nodara postījumus.

No visas mežniecības teritorijas tiek savākts materiāls pārnadžu populāciju demogrāfiskās struktūras pētījumiem. Vecumstruktūras noteikšanai tiek ievākti nometīto dzīvnieku apakšžokļi. Pēc zobu nodiluma var noteikt dzīvnieku relatīvo vecumu, savukārt pēc gada pieauguma līnijām zoba cementa slāni var noteikt absolūto vecumu. Dati par nometīto dzīvnieku vecumu ļauj izvērtēt medību iecirkņu medību stratēģiju – vai tiek nometīts vēlāmais tēlu, jauno govju, vidēja vecuma dzīvnieku, trofeju vecumu sasniegušo buļļu un reproduktīvo vecumu pārsniegušo govju daudzums.

Iespēju robežās tiek novērtētas katrā mežniecībā iegūtās trofejas, tādējādi iegūstot informāciju par populāciju stāvokli un kvalitāti attiecīgajā teritorijā. Nosakot konkrētā buļļa vecumu, var izvērtēt, vai dzīvnieks ir nometīts, kad trofeja sasniegusi maksimālo kvalitāti, vai dzīvnieks ar perspektīvu trofeju nošauts pārāgi. Pagājušajā gadā projektā iegūtie rezultāti parāda, ka daļā medību iecirkņu dzīvnieki nereti tiek nometīti vēl pirms tie sasnieguši trofejas maksimālos kvalitatīvos rādītājus.

Viens no projekta uzdevumiem ir arī aļņu un staltbriežu govju auglības novērtēšana. Šāda informācija sniedz savlaicīgu un objektīvu populācijas stāvokļa novērtējumu un ļauj plānot tālākus apsaimniekošanas pasākumus un medību slodzi konkrētajā teritorijā. Reģistrējot tikai izdzīvojušos tēlus, nevar spriest par mātišu auglību, tāpēc no aļņu un staltbriežu govīm ir nepieciešams iegūt reproduktīvo orgānu materiālu (dzemdi un olnīcas), lai novērtētu govju reproduktīvo stāvokli. Tiek noteikts embriju skaits, dzimums, morfoloģiskās un attīstības pazīmes, vecums nedēļās. Olnīcām tiek noteikts to svars, izmērs, dzelteno ķermeņu skaits un pigmenta plankumu esamība, kas liecina par iepriekšēju grūsnību.

Monitoringa pētījumi ir veicami ilgstoša laika posmā, kā arī ir nepieciešams iegūt pietiekoši lielu izpētāmā materiāla daudzumu, lai rezultāti pēc iespējas precīzāk atspoguļotu esošo situāciju un būtu izmantojami pārnadžu populāciju apsaimniekošanas plānošanā. Līdz šim ievāktais materiāls ir nepietiekams sekmīgas izpētes veikšanai, tāpēc projekta pētnieki būtu pateicīgi par 10 izvēlēto mežniecību mednieku atsaucību un līdzdalību

datumu) un uzglabāt, līdz asistents materiālu varēs savākt. Ja medniekam ir interese uzzināt paša nometīto dzīvnieku vecumu, tad lūgums pievienot paraugiem arī savu kontaktinformāciju, lai vēlāk iespējams paziņot noteikto vecumu.

Paredzēts novērtēt arī buļļu trofejas, tādēļ it īpaši būtu vēlams saglabāt trofeju dzīvnieku apakšžokļus, lai ir iespēja noteikt konkrētā dzīvnieka vecumu.

foto: http://www.wildlandsleague.org/imgup/CARDS_moose.jpg

nepieciešamā materiālā sagādē.

Šogad tika nolemts izmēģināt citu materiāla ievākšanas stratēģiju, kas, cerams, padarīs materiāla nodošanu izpētei ērtāku un vienkāršāku. Ir izvēlēti 7 lauka darbu asistenti, kas veiks materiāla ievākšanu konkrētās mežniecībās: Andrejs Zvirbulis – Ugāles mežniecībā, Ainars Upenieks – Kuldīgas mežniecībā, Aivars Ornicāns – Irlavas un Dobeles mežniecībās, Gundega Aizupiete – Krustpils mežniecībā, Vitolds Rozītis – Neretas mežniecībā, Aivars Stradiņš – Madonas un Kalsnavas mežniecībā, Aigars Ennītis – Mazsalacas un Valkas mežniecībā.

Dzīvnieku vecuma noteikšanai no katras mežniecības tiks ievākti nometīto pārnadžu apakšžokļi. **Apakšžokļus būtu vēlams sagatavot pašiem medniekiem (novārt un pietiprināt klāt medību atļaujas numuru, kā arī informāciju par nometīšanas vietu un**

No govīm nepieciešams ievākt reproduktīvos orgānus, kā arī attiecīgās govju apakšžokļi vecuma noteikšanai. Asistenti ir informēti par pareizu orgānu materiāla izņemšanu, iespēju robežās viņi paši centīsies šo materiālu ievākt (**medniekiem vajadzētu laikus paziņot asistentiem par govju nometīšanu**).

Lūgums medniekiem būt atsaucīgiem un pretimnākošiem, jo medijamo dzīvnieku izpēte ļauj ne tikai iegūt zinātnisku informāciju par to populāciju stāvokli, bet arī dod iespēju medniekiem sekmīgāk plānot medību saimniecību darbību, iegūt kvalitatīvākus dzīvniekus, kā arī uzlabot zināšanas par pārnadžu populāciju struktūru teritorijā, dzīvnieku novērtēšanu medību laikā, to vecuma noteikšanu un medību limitu plānošanu.

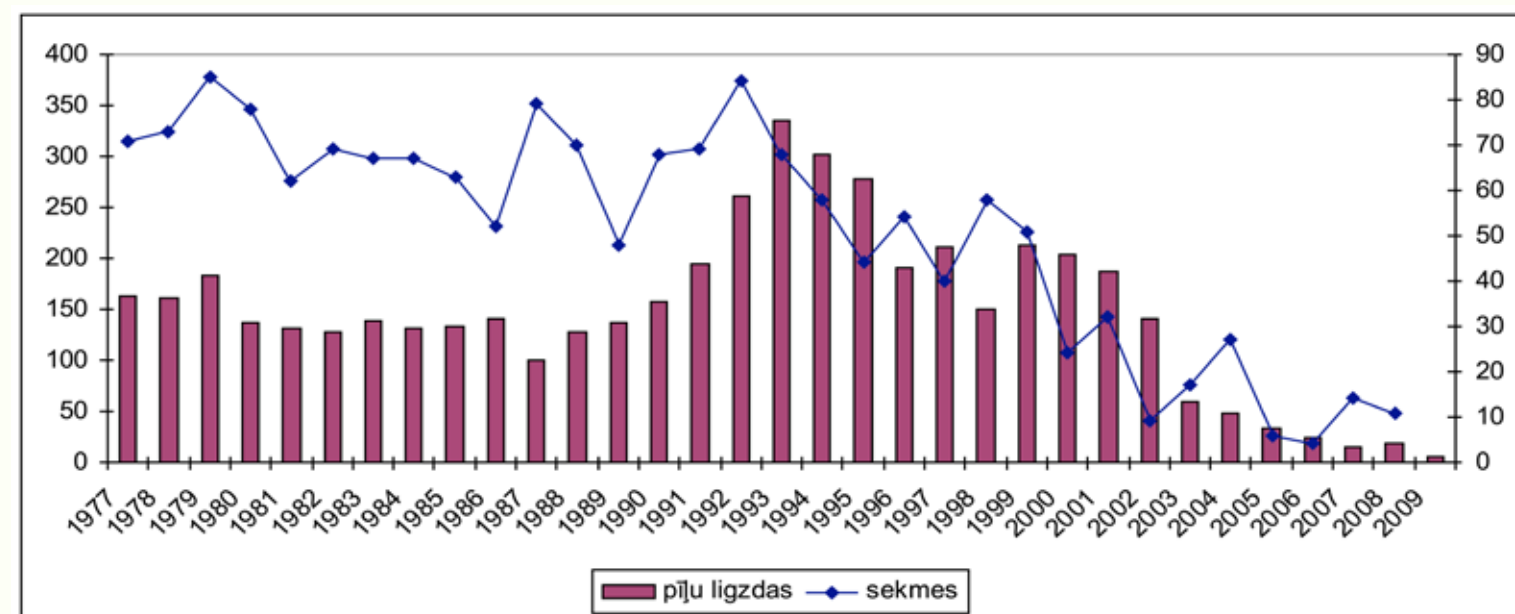
Plašāka informācija par projektu pa e-pastu: agrita.z@gmail.com.

Engures ezera Lielrovas salā ligzdo tikai 6 pīļu pāri

Medību saimniecības attīstības fonda (MSAF) 2009. gadā finansēto projektu 1. posma ziņojumu aizstāvēšanā „Jakts” uzmanību piesaistīja projektā „Ligzdojošo un nometīto ūdensputnu monitorings” ietvertā informācija par pīļu ligzdu skaita ievērojamu samazināšanos un ligzdošanas sekmju izmaiņām Engures ezera Lielrovas salā (skatīt diagrammu). Projekta vadītājs profesors Jānis Vīksne skaidro Lielrovas salā notikušās izmaiņas.

1970. – 80. gados Lielrovas salā ligzdoja ap 150 pāru dažādu pīļu sugu, un to ligzdošanas sekmes bija ļoti augstas – ap 70 – 80%. Dažādi biotehniskie pasākumi, t.sk. mākslīgo saliņu izveide agrākajās ligzdošanai nederīgajās salās daļās, deva pozitīvu rezultātu – 1993. gadā Lielrovā ligzdoja jau 335 pīļu pāri, un 68% no tiem bija ar sekmīgu rezultātu. Taču 2009. gadā salā ligzdoja vairs tikai 6 pīļu pāri, no tām sekmīgs varbūt būs viens.

Cēloņi tik dramatiskam pīļu ligzdošanas skaita samazinājumam salā ir dažādi, taču galvenokārt vainojama plēsīgo zīdītāju darbība. Pīles apdraud Amerikas ūdeles, pēdējos gados arī Usūrijas jenotsuns, kas 2007. un 2009. gadā tur apmeties uz pastāvīgu dzīvi un apbēroņies, un lapsa, kura 2008. gadā iemitinājusies biežāk, vecajā kūlā un arī apbēroņusies.

Uzskaitīto pīļu ligzdu skaits un ligzdošanas sekmes Lielrovas salā Engures ezerā 1977. – 2009. g.

Par to, ka pēdējos gados ievērojami pieaudzis lapsu un jenotsuņu skaits, uzskatāmi apliecina arvien biežāk redzami nobrauktie dzīvnieki ceļmalās. Iemesls straujam lapsu un jenotsuņu pieaugumam saistīts ar pretrakum-

sērgas vakcināciju, kas izslēgusi būtisku plēsēju populācijas skaita ierobežojošu faktoru. Piesātinātās plēsēju populācijas apgūst suboptimālos biotopus. Piemēram, krastā dzīvojošs jenotsuns peldus veic lielus attālumus ezerā, lai nonāktu

ar barību bagātā vietā vai pat apmetas tajā uz pastāvīgu dzīvi. Lielrovas salas piemērs vēlreiz apliecina, ka sīko plēsēju skaita pieaugums draud ar nopietnām sekām, ja netiks veikta tā ierobežošana.

Mēģinājums ierobežot roņu medības - kas būs nākamais?

Anders Grāns,
Zviedrijas Mednieku asociācijas starptautisko attiecību vadītājs

Šā gada aprīli Eiropas Parlaments (EP) pieņēma regulu, kas aizliedz tirdzniecību ar izstrādājumiem no roņiem. Šādi EP vēlas panākt, lai tiktu izbeigtas liela apjoma roņu medības, pret kurām aktīvi protestē dzīvnieku aizsardzības organizācijas. Tomēr tika panākts arī izņēmums, kas atļauj tirgot produkciju, kas iegūta maza apjoma roņu medības, kādas notiek, piemēram, Somijā un Zviedrijā.

Lai gan roņu medību problēma tieši neskar Latviju, ilgtermiņā šis aizliegums var novest līdz tādām Eiropas Savienības (ES) regulām, kas, pamatojoties uz dzīvnieku labturības prasību neievērošanu, attieksies arī uz Latviju.

Katru gadu Kanādā un citās valstīs notiek liela apjoma komerciālas roņu medības. Šis medību veids nav pieņemams dzīvnieku aizsardzības nevalstiskajām organizācijām, kuras ir uzsākušas kampaņu, lai roņu medības apturētu. Nespējot panākt medību aizliegumu, šīs organizācijas cenšas likvidēt tirgu izstrādājumiem no roņiem, tā ierobežojot finansiālo izdevīgumu, kas gūstams no medībām. Pēc iespaidīgas kampaņas Eiropā, kas bija vērsta tieši uz ES un tās dalībvalstīm, Eiropas Komisijas, nespējot pretoties šim spiedienam, izstrādāja priekšlikumu aizliegt tirdzniecību ar izstrādājumiem no roņiem, paredzot izņēmumu tām valstīm, kurās medības notiek saskaņā ar noteiktiem kritērijiem.

Sākās intensīvs dzīvnieku aizsardzības organizāciju, mednieku un dalībvalstu lobistu darbs. Lielākā daļa dalībvalstu atbalstīja pilnīgu aizliegumu. Mazākumā palika Zviedrija, kuru atbalstīja Latvija, mēģinot panākt kompromisu maza apjoma medību gadījumā. Panākt šo kompromisu bija grūti, jo dzīvnieku aizsardzības organizācijas izmantoja ļoti emocionālus argumentus, norādot arī, ka katra

politika lēmums šajā jautājumā var ietekmēt viņa iespējas EP vēlēšanās. Tirdzniecība ar izstrādājumiem no roņiem tika aizliegta, tomēr izņēmums pieļauj tirgot produktus, kas iegūti maza apjoma medības ar mērķi kontrolēt jūras resursus, nosakot, ka šī tirdzniecība nav vērsta uz peļņas gūšanu.

Eiropas mednieku organizācijas par šo regulas priekšlikumu izsakās ļoti kritiski, norādot, ka, pirmkārt, nolieguma pamatā ir emocionāli argumenti bez zinātniskiem pētījumiem par roņu medībām. Fakti par medībām tika uzskatīti par mazsvarīgiem, salīdzinot ar fotoattēliem, kur fiksēta roņu nogalināšana, vai roņu rotaļlietu pasniegšanu politiķiem. Visiem lēmumiem un normatīviem aktiem par medībām taču jābūt pamatoti argumentētiem!

Otrkārt, kā apgalvo mednieki, regulas priekšlikums ir uzbrukums ilgtspējīgai dabas resursu izmantošanai. Mednieki izmanto produktus (gaļu, ādu u.c.), ko var iegūt no medījuma. ES ir panākusi to, ka gandrīz nav iespējams izmantot nomedītos roņus, lai gan to medības nav aizliegtas. Situācija, kad nav iespējams izmantot medībās iegūto produkciju, uzskatāma par neētisku un liekulīgu. Turklāt Bioloģiskās daudzveidības konvencija ES tieši uzsver nomedīto savvaļas dzīvnieku izmantošanu. Vai kāds var iedomāties valsti, kurā atļautas stirnu medības, jo tās

nodara postījumus mežsaimniecībai, taču ir aizliegts izmantot nomedīto dzīvnieku gaļu un citus produktus, tāpēc, ka medības tiek uz-

dokuments kļūs par pirmo normatīvo aktu, kura mērķis ir ietekmēt medības, aizbaidinoties ar dzīvnieku labturības prasību ievērošanu.

skatītas par neētiskām?

Treškārt, mednieki norādīja, ka ES nav tiesīga regulēt savvaļas dzīvnieku labturības noteikumus. Taču ar šo priekšlikumu ES izmanto ideju par “iespējamām nodarītajām ciešanām”, kas radītas medību rezultātā, kā ataisnojumu regulas ieviešanai. Regulas tekstā vairākas reizes tiek minēts, ka roņi cieš medību rezultātā un tādēļ būtu aizliedzama tirdzniecība ar izstrādājumiem no roņiem. Regulas priekšlikums vēl jāapstiprina Eiropas Padomei, taču tā ir tikai formalitāte. Kad tas notiks, šis

Roņi ir tikai sākums procesam, kuru var salīdzināt ar Pandoras lādi. Kad tā tiks atvērta, mūs, iespējams, sagaida ļoti daudz priekšlikumu par medībām un savvaļas dzīvnieku labturību. Medību laikā allaž pastāv risks dzīvnieku ievainot. Vai tas varētu būt iemesls, lai ievērojami ierobežotu medības visā ES? Mēs nezinām, kas sekos turpmāk, taču Latvijas medniekiem vajadzētu būt gataviem aktīvi un nopietni iesaistīties diskusijās par medībām, dzīvnieku labturību un ierobežojumiem ES izdotajos normatīvajos aktos.

Nīderlandē zosis nogalina ar gāzi

Marlisa Kolthofa,
Karaliskās Nīderlandes Mednieku asociācijas komunikāciju nodaļas vadītāja

Jūs domājat, ka pēc Otrā pasaules kara gāzes izmantošana kādas dzīvības nogalināšanai ir uz visiem laikiem aizliegta? Tikai

Zosis kļūst par pastāvīgajām iemītniecēm

Agrāk zosis Holandē bija sastopamas tikai ziemā, taču klimata izmaiņu dēļ arvien vairāk putnu vasarā vairs nedevās projām, tā pamazām no viesiem kļūstot par pastāvīgajiem iemītniecēm. Mednieki jau laikus brīdināja, ka drīz zosu populācija vairs nebūs kontro-

cinājuma, ka ar lielo zosu skaitu kaut kas ir jādara, taču medības vairs nebija iespējams problēmas risinājums. Jūs taču nevēlētos vasarā katru rītu tūristus pamodināt ar šāvieni troksni? Vietējā pašvaldība atrada risinājumu. Tā nolēma noķert putnus, kamēr tie mainīja spalvu un nebija spējīgi aizlaisties, un tos nogalināt, izmantojot CO² gāzi. Šis lēmums izraisīja lielus protestus. Kompānijai, kurai bija jāveic putnu nogalināšana, uzbruka dzīvnieku aizsardzības ekstrēmisti un aizdedzināja viņu biroju. Tomēr pašvaldība nolēma neapturēt 5000 zosu nogalināšanu.

Indē arī Utrehtā

Tekselas piemēram drīz sekoja arī citi Nīderlandes reģioni un līdzīgā veidā ķērās pie zosu iznīcināšanas. Ļoti apdzīvotos apgabalos tika dota priekšroka zosu indēšanai ar gāzi, nevis to medībām. Protesti turpinājās.

Šā gada maijā Dzīvnieku tiesību partija, kuru Parlamentā pārstāv divi deputāti, organizēja mītiņu. Vienā no lielākajām Nīderlandes pilsētām Utrehtā notika protesti pret 8400 zosu nogalināšanu visā tās provincē. Kā viņi to dara? Zosu aizstāvji uzstādīja 8400 koka krusus pilsētas parkā. Šo gan nevar uzskatīt par apkārtējai videi draudzīgu rīcību, jo krusu izgatavošanai taču nācās izmantot daudz koku... Protesta akcijas rezultāts apskatāms

http://www.ad.nl/utrecht/stad/3210262/Voor_elke_gedode_gans_een_kruis.html.

Attieksme pret medībām – negatīva

Latvijas iedzīvotājiem šie notikumi varētu šķist neizprotami. Taču jāatceras, ka Nīderlandē ir blīvi apdzīvota valsts, kurā uz vienu kvadrātkilometru dzīvo vidēji 400 cilvēku. Novērojumi rāda – jo blīvāk apdzīvota teritorija, jo nepieņemamākas cilvēkiem ir medības. Nīderlandē reģistrēti tikai 28000 mednieku, kas, salīdzinot ar citām Eiropas valstīm, ir ļoti mazs skaits. Iedzīvotāju attieksme pret medībām kopumā ir ļoti negatīva.

Tiesa indēšanu nosauc par nelikumīgu

Lai gan zosu populācijas samazināšanai tika veikti arī citi pasākumi, piemēram, agrā pavasarī zosu olas dažādā veidā tika apstrādātas, lai no tām neizšķīltos mazie zosēni, tie nespēja novērst ievērojamu putnu skaita pieaugumu arī šogad. Nesen Utrehtas provincē atkal tika nolemts nogalināt 6600 zosu, izmantojot gāzi. Dzīvnieku aizsardzības organizācijas šo lēmumu apstrīdēja tiesā. Jūnija vidū daudzus pārsteidza tiesneša lēmums, ka zosu nogalināšana ar gāzi ir pretrunā ar Eiropas normatīvajiem aktiem, tāpēc nav atļauta. Utrehtas provincei tiesa uzdeva pašai tikt galā ar pārāk lielo zosu populāciju.

Jāatrod vidusceļš

Medniekiem tiek lūgta palīdzība, taču ne visi vēlas to sniegt, jo vasarā, kad daudzi Nīderlandes iedzīvotāji dodas izbraukumos ar velosipēdiem, šāvieni troksnis un nogalināto zosu kaudzes noteikti neuzlabos sabiedrības attieksmi pret medībām.

Patlaban notiek sarunu process. Nevienam, arī mednieki nespēj pateikt, kā atrisināt šo problēmu, kā atrast vidusceļu, lai atrisinātu zosu pārapdzīvotības problēmu, vienlaikus gūstot Nīderlandes iedzīvotāju atbalstu.

ne Nīderlandē! Pagājušā gadā Tekselas sala – vienā no visskaistākajām vietām, kuru katru vasaru pārpludina tūristu pūļi –, vietējā pašvaldība saskārās ar ļoti nepatīkamu problēmu, proti, pārāk lielo meža zosu skaitu. Putni nodarīja ievērojamus postījumus lauksaimniecībai un dabai. Pašvaldība pieņēma lēmumu nogalināt 5000 zosis, izmantojot gāzi.

Iejama, taču valdība šo jautājumu risināja savdabīgā veidā – aizliedzot zosu medības visā valstī un izmaksājot zemniekiem kompensācijas par nodarītajiem zaudējumiem. Zosis joprojām tika uzskatītas par “viesiem”, bet šaušana noteikti nebija labākā viesmīlības pazīme.

Risinājums – CO² gāze

Tekselas salas ļaudis tomēr nonāca pie se-

Kā pagatavot sāls laizītavu

Aleksandrs Blūms,
mednieks

Pagājušajā izdevumā „Jakts“ iepazīstināja lasītājus, kā no 200 l plastmasas mucas var pagatavot savvaļas dzīvnieku barotavu. Šoreiz piedāvājam dažādus sāls laizītavu ierīkošanas veidus.

Skaistumam un veselībai

Intensīvās medību saimniecībās pieņemts, ka vidēji uz katriem 50 ha meža vajadzīga viena sāls laizītava. Nodrošinot medijamos dzīvniekus ar minerālāju piedevu – kalciju, fosforu, dzelzi, nātriju, kāliju, magniju, jodu un citiem elementiem –, iespējams sekmēt izcilu trofeju – ragu veidošanos, kā arī palielināt dzīvnieku ikgadējo pieaugumu. Šīs palīgvielas nepieciešamas ne tikai skaistākiem ragiem, bet arī, lai jaunajiem dzīvniekiem attīstītos kauli un viss organisms, savukārt mātītēm tas ir īpaši svarīgi grūsnības pēdējā periodā. Dodot dzīvniekiem tikai vārāmo sāli, ragu attīstība netiek sekmēta. Ja kopā ar sāli dod arī divbāzīgo fosforskābes kalciju (lopbarības kaļķi) vai citus līdzvērtīgus sāļus, tad sāls laizītavas ietekmē ragu un kaulu sistēmas attīstību. Arī brīvā dabā dzīvnieki uzmeklē augšnes, kas satur sāli. Šādas vietas ir izdevīgas briežu un stirnu medībām.

Sāls laizītava kastītē

A.Kalniņš 1951. gadā rakstīja, ka vienkāršāko sāls laizītavu var ierīkot, pagatavojot no dēlīšiem apmēram 15 – 30 cm augstu, 30 – 75 garu un tikpat platu kastīti, ko piepilda ar speciālu maisījumu – no māliem (kas nesatur smiltis un daudz dzelzi) un apmēram 30 % lopbarības sāls (smalki saberzta netīrīta akmenssāls) vai vēl labāk ar 15 % netīrītas vārāmās sāls, 15 % divbāziskā fosforskābes kalcija, nedaudz anīsa un fenheļa sēklu (pret elpošanas orgānu iekaisumiem), mazliet miecētājieli (pret caureju) un nedaudz aromātisko vielu dzīvnieku pieradināšanai laizītavai. Kā aromātiskās vielas var lietot anīselļu (ja nav pieliktas samaltas anīssēklas), fenheli, „vijolišu saknes” (*Rhizoma Iridis*) un tml. Šādā veidā piepildītu sāls laizītavas kastīti ierok zemē dzīvnieku barošanas vai dzeramās vietas tuvumā. Ziemā uz šādām kastītēm uzber iesalasnus, ozolzīles, sagrieztus ābolus, labu āboliņa sienu, auzas vai tml. pārnadziem patīkamu barību. Katrā barošanas vietā ierok 3 – 4 sāls kastītes. Kastīti var aizstāt, izcērtot nelielus iedobumus celmos un ieliekot sagatavoto maisījumu. Celmu dobumos var ielikt arī tīro sāli.

Šauri urbumi celma dobumā dod iespēju izplūst sāls šķīdumam, un šāda sāls laizītava ir pat labāka par zemē ierakto kastīti, kuru dzīvnieki bieži vien piemēslo. Pavasarī un vasarā ap sāls laizītavām augsni uzirdina un iesēj āboliņu, auzas vai citu dzīvniekiem patīkamu barību.

Vienkāršāki paņēmieni

Mūsdienās ir iespējams nopirkt jau gatavus lopkopībai paredzētos sāls klučus ar minerālvielu piedevām, tādēļ nav jānodarbojas ar speciālu maisījumu sagatavošanu, ja tam īsti neatliek laika un vēlnes. Sāls laizītavu ierīkošana nav sarežģīta un to izgatavošanai var izmantot katrā saimniecībā atrodamus palīglīdzekļus. Sāls laizītavu vislabāk ierīkot barotavu tuvumā, laukmalēs vai izcirtumos. Izvēlas nelielu koku apmēram 5 – 15 cm diametrā, kuru taisni nozāgē 1,5 – 2,5 m augstumā. Uz tā nostiprina jebkāda veida trauku, piemēram, plastmasas pudeli ar nogrieztu augšējo daļu, kuru piesit ar vienu vai divām naglām, un tajā ieliek sāls kluci. Trauka pamatnē jāizveido vairāki caurumi, caur kuriem sāls lēnām pa koku var notecēt uz leju. Vietās, kur dzīvo daudz briežu, labāk izvēlēties trauku no stingrāka materiāla, jo plastmasas trauki tiek visai ātri izpostīti.

Uz nozāgētā koka var nenovietot trauku, bet koka augšējo daļu iešķelt un atplēst tā, lai atvērumā varētu ievietot sāls gabalu un tas tur stingri turētos. Kā nelielu jumtiņu tam var uzsist dēlīti, lai sāli neizskalo lietus. Tomēr ārzemju kolēģi brīdina, ka gadījumā, ja sāls laizītava ir buka augstumā vai zemāka, dzīvnieks var tajā aizķerties ar ragiem un dažkārt mēdz būt pat letāls iznākums. Šo pieredzi aplicina arī fotoattēli ārzemju izdevumos.

Sāls laizītavas ierīkošanai var izmantot arī zemē iedzītu mietu, taču pastāv risks, ka zemi, kura pēc kāda laika kļuvusi sāļa, izraknās mežacūkas un ierīce nogāzīsies. Attiecīgi sagatavotus sāls akmeņus var iekārt arī koku zaros.

Atklātajām sāls laizītavām, kas ierīkotas uz zemes vai celma, jāatrodas ūdens tuvumā. Regulāri jāpārbauda, vai sāls laizītava nav jāpapildina ar sāli.

Pievienotā vērtība

Sāls laizītavu nevar būt par daudz, jo dzīvnieki

1. Nepieciešams zāģis, āmurs, nagla, akmenssāls un plastmasas pudele (vai jebkāds trauks, kurā var ievietot akmenssāli)

2. Var izmantot dažādus akmenssāls veidus

3. Piemērotā vietā izvēlas nelielu koku apmēram 5 – 15 cm diametrā

4. Taisni nozāgē 1,5 – 2,5 m augstumā

5. Izveido vairākus caurumus trauka pamatnē

6. Pienaglo trauku pie koka

7. Traukā ievieto akmenssāli. Sāls laizītava gatava

8. Sāls notek pa koku un dzīvnieki to var laizīt

9. Augse sasāļojas un to labprāt nogaršo arī mežacūkas

10. Iespējams sāli novietot arī uzspaužot to uz sašķelta koka

11. Sāls laizītavai var izmantot arī metāla bļodu (sacaurumotu)

Stirnāžu vecuma noteikšanas pazīmes

Stirnāžu vecuma noteikšana pēc noteiktām iezīmēm nav vienkārša, jo vienā gadījumā tās var precīzi atbilst dzīvnieka vecuma pazīmēm, bet citā – tās var atbilst daļēji vai būt pilnīgi atšķirīgas. Turpmāk minētās pazīmes ir izteiktas un atpazīstamas tikai tad, kad dzīvnieks pilnīgi nomainījis ziemas apmatojumu.

Stirnām ar izteiktu rudu, iedzeltenu vai tumšu apmatojumu arī sejas krāsa parasti atbilst visa ķermeņa nokrāsai. Šā iemesla dēļ iespējams, ka vecāki stirnāži ar samērā tumšu apmatojumu uz sejas var izskatīties pēc jaunākiem sugas brāļiem, turpretim jaunākos ar gaišāku nokrāsu var sajaukt ar vecākiem īpatņiem. Tāpēc stirnāžu apraksti jāuzskata, kā vispārīga vecuma noteikšanas metode, kuru var pielietot kompleksā ar citiem precīzākiem novērojumiem, ņemot vērā to, ka dažādos skata leņķos un mainīgā gaismā par viena dzīvnieka vecumu var izdarīt dažādus secinājumus. Stirnāžus iedala šādās vecuma grupās: viengadīgi, divgadīgi, jauni (3 – 4 gadīgi), vidēja vecuma (5 – 6 gadīgi), veci un ļoti veci (7 gadīgi un vecāki).

Bukiem ar izteikti sarkanbrūnu nokrāsu ņem vērā šādas pazīmes:

1) lāsums ap degunu – tipisks, labi redzams, neliels trijstūris, gaišāks apmatojuma laukums virs melnā purna;

2) pieres laukums – daļa starp iedomātu savienošanās līniju starp ausīm un acīm.

Kazlēnam ir pelēkbrūna galva ar izteikti gaišāku nokrāsu uz kakla. Labi pamanāmi mazo radziņu aizmetņi, kas parādās novembrī vai decembrī (skatīt 1. attēlu).

Viengadīgam bucināam seja uzkrītoši vienkāršaina, tumša, daļēji izceļoties tumšai krāsai. Jaunā kaziņa ir mazliet košāka un vairāk līdzinās kazlēnam (skatīt 2. attēlu).

Divgadīgiem stirnāžiem ir izteikts pusmēness formas laukums ap degunu, kas spilgti izceļas, kā arī tumšs plankums uz sejas, ko ļoti viegli pamanīt (skatīt 3. attēlu).

Jaunajiem āžiem gaišais plankums ap degunu vairs nav spilgti balts, bet gan mazliet pelēcīgs. Tas veidojas virzienā uz augšu līdz pat acu līnijai (skatīt 4. attēlu).

Vidēja vecuma bukam lāsums ap degunu izskatās it kā netīrāks, tas veidojas uz augšu. Blāvi pelēki loki ap acīm atgādina brillēm līdzīgu formu. Plankums uz sejas kļuvis blāvāks, kas ir daļēji redzams, kā tumšs laukums starp ragu rozetēm (skatīt 5. attēlu).

Veciem stirnāžiem robeža starp sejas un deguna plankumiem ir pilnīgi izzudusi. Sejas tumšais plankums zaudējis savu krāsu. Galva kļuvusi vienkāršaini gaiša vai gaiši pelēka (skatīt 6. attēlu).

1. attēls

4. attēls

2. attēls

5. attēls

3. attēls

6. attēls

Stirnāžu vecuma noteikšanas pazīmes

	Viengadīgiem	Divgadīgiem	3 – 4 gadīgiem	5 – 7 gadīgiem	8 – 9 gadīgiem	Virs 10 gadiem
Galva	Maza, gracioza, nav izstiepta, ieapaļa	Spēcīgāka un garāka nekā viengadīgiem dzīvniekiem, nav tik drukna	Ovāla, proporcionāla ķermenim	Platāka un mazliet kantaina, izskatās īsa	Izteikti plata un kantaina, izskatās īsa	Izteikti kaulaina un kantaina, vecīga
Kakls	Tievs un garš, tiek turēts taisni	Spēcīgāks, lai gan vēl neliels, tomēr tiek turēts taisni	Vēl spēcīgāks, tiek turēts pilnīgi taisni	Spēcīgs un vairs nav izstiepts, tiek turēts mazliet virs muguras līnijas	Spēcīgs un īss, turēts līdz ar mugura līniju	Mazāks, zems, turēts zemāk par muguras līniju
Augums	Auguma uzbūve vēl nav spēcīga	Spēcīgāks, tomēr izteikti tievs	Spēcīgs un drukns, jau vīrišķīgs	Spēcīgs, izteikta un masīva ķermeņa priekšdaļa	Kvadrātveidīgs, spēcīga ķermeņa priekšdaļa, skrējienā izskatās īss	Neliels, sāni un ribas iekritušas, iegurni izteikti, iekritusi muguras līnija
Izturēšanās	Bērnišķīga, zinātkāra un draiskulīga, bēgot bieži piestāj un klausās	Bezrūpīga un nepiesardzīga, visbiežāk tramīgāki ir spēcīgi āži, spēlējoties bieži cīnās ar vienaudžiem	Piesardzīgāks, viegli aizbaidāms, respektē vecākos āžus	Vienpatis, uzmanīgs, agresīvs, ļoti neuzticīgs, uzreiz atpazīst briesmas un bēg, bieži satrūkstas	Vienpatis, ļoti uzmanīgs, neiecietīgs pret citiem indivīdiem, ļoti neuzticīgs, metas bēgt	Vienpatis, ļoti uzmanīgs, ilgi pēta, pirms iznākt no meža, parasti to dara krēslā, ļoti piesardzīgs
Apmatojuma maiņa*	Ātrākais maijā, septembrī – oktobrī maina ziemas apmatojumu	Maija beigās – vasaras apmatojums, oktobra sākumā – ziemas	Maija beigās līdz jūnija sākumam – vasaras apmatojums, oktobra sākumā – ziemas	Jūnijā – vasaras apmatojums, oktobrī – ziemas	Jūnijā – vasaras apmatojums, oktobrī – ziemas	Jūnijā – vasaras apmatojums, oktobrī – novembrī – ziemas
Atbrīvošanās no ragu samta*	Spēcīgiem dzīvniekiem – līdz jūlijam, vārgulīgākiem – maijā vai jūnijā	Maijā	Aprīli – maijā	Aprīli – maijā	Aprīli	Martā – aprīli
Ragu mešana*	Janvārī – februārī, dažreiz arī martā	Decembrī	Novembrī – decembrī	Oktobrī – novembrī	Oktobrī	Oktobrī

* var atšķirties, ņemot vērā Latvijas klimatiskos apstākļus. Izmantoti materiāli no M.Fischer/ H.-G.Schumann, Rehwild, 2005

Kā mēs ar Janku lapsas medijām

Augusts Ragainis

Avīzēs raksta, ka lapsas par daudz esot savairo-
jušas. Es atceros savu jaunību, kad ar draugu no-
lēmām iet lapsu medībās. Tie tik bija laiki, kad
likās, ka var darīt jebko, jo nebija jau jābistas, ka
kāds uzraugs pieķers.

Kādā saulainā vasaras pēcpusdienā sēžam uz
lieveņa ar draugu Janku un prātojam, ko lai sada-
ra. Todien tā sagadījās, kā abi bijām atstāti mājās
vieni. Mums vajadzēja pabarot putnus, nopļaut
zāli un vēl paveikt šādus tādus sīkus darbiņus,
taču tie mums nešķita uzmanības vērti.

– Ejam šaut lapsas, – pēkšņi iesaucas Janka un
lec kājās.

– Doma laba, bet kur tās lapsas mēs uz sitienu
dabūsim, – es pavaicāju.

– Ēsmu vajag, – Janka ir ašs uz visādām gaišām
domām. Viņš no mums vienmēr bijis tas lielākais
nebēdnieks. – Pievilināšanai!

Stāvam abi smurguļi pagalma vidū un
mēģinām izdomāt, kas būtu izmantojams lapsu
pievilināšanai. Kartupeļi un burkāni, skaidra lie-
ta, nederēs. Arī vecmammās vistas un pīles nevar
ņemt, jo tai katrai savs vārds un, ja kāda pazudis,
vecmamma noteikti pamanīs. Ej un iestāsti viņai,
ka viena no dejējām izmantota lapsu pievilināša-
nai.

– Bet Mirdzas tante visu laiku burkšķ, ka vi-
ņas vistas nekam neder, tikai ēdot, staigājot ap-
kārt un olas nedēj. Viņa teica, lai kāds atnāk un
tās klukses savāc, – man pēkšņi atnāst atmiņā
kaimiņienes runātais. Janka piekrīt, ka tas ir ri-
sinājums..

Tā mēs abi diebjam pie Mirdzas tantes, kurai
sastāstām, ka paņemsim pie sevis viņas vistas, kā

Janka izteicās, uz pāraudzināšanu. Viņš pa radio
esot dzirdējis par jaunu metodi, kas uzlabojot visu
dešanu. Es klausos un nesaprotu, ko viņš tur
muldās. Bet Mirdzas tante notic. Pēc brīža mēs
jau abi nākam atpakaļ un katram padusē pa vis-
tai.

Ielikuši satrauktās klukses šķūnīti, gudrojam,
ko tālāk darīt.

– Laižam mežā vaļā, lai skraida? – saku, pakau-
si kasīdams.

– Nē, neder. Aizbēgs, – nosaka Janka. – Velc
ārā vectēva divstobreni un piebeigsim tās, kā kārti-
giem medniekiem nākas – ar svinu!

Man divreiz nav jāsaka. Ar plinti apieties es jau
pratu. Salādējis skrotis, stiepiju bisi uz šķūnīti, kur
pēc ilgām pārdomām, kā labāk lietu nokārtot,
mēs tās vistas piebeidzam. Troksnis gan bija liels.
Sabijāmies, vai tikai Mirdzas tante no kaimiņmā-
jas neskries skatīties. Taču ne nāca, nekā, jo viņai
jau ar dzirdi tā pašvaki.

Salikuši vistas maisā, ar plinti plecā mēs do-
damies uz mežu. Izliekam beigtos putnus vienā
rindiņā pa stidziņu, paši ielienam krūmos un gai-
dām. Mošķu mežā kā biezs, nosēdēt grūti. Taču
bez odiem un knišļiem vairāk nemanām nevienu
dzīvu dvēseli. Garlaicība nenormāla, ēst arī sāk
gribēties. Vectēvs man bija stāstījis, ka īstenam
medniekam ir jābūt ļoti pacietīgam. Tā prātojot,
mēs abi ar Janku laikam drusku iesnaužamies.

Pēkšņi mūs pamodina drausmīgs troksnis!
Kaut kas liels un melns laužas cauri krūmiem
mūsu virzienā.

– Čūka, – izdveš Janka. – Milzīgs, briesmīgs
kuilis, – viņš vēl paspēj novaidēties, kad, nikni oš-
ņādams, dzīvnieks nāk mūsu virzienā.

Ar to pietika. Abi divi, ko kājas nes, laižam uz

mājām. Labi vēl, ka attapu pakert vectēva plinti.
Paspējām mājās laikus, pirms vēl kāds pārradies,
nolikām plinti, aizvācām spalvas no pagalma un

apjautāties, kā tad viņas vistiņām ejot.
– Kādām vistiņām, – vecmamma nesaprata.
Vārds pa vārdam un noskaidrojās, ka mēs ar

cītīgi nēmāmies pļaut zāli. Atbraucis vectēvs, mūs
tā aizdomīgi nopētīja un noprasīja, kur mūs tik
traki odi sakoduši.

Nākamā dienā gājām ar Janku skatīties, kas ar
vistām noticis. Visas četras bija pazudušas, domā-
jām, ka lielais kuilis tās aizstiepis.

Mēs jau bijām par nedarbu aizmirsuši, kad
vienu dienu pie vecmammās atnāk Mirdzas tante

XI Latvijas mednieku festivāls „Minhauzens 2009“ 2009. gada 31. jūlijs – 2. augusts Kandavā

Festivālā aicinātas piedalīties mednieku
formējumu komandas un to līdzjutēji. Ietei-
camais sacensību dalībnieku skaits komandā
– 15. Dalībnieku vecums – no 18 gadiem,
dzimums un meistarība nav limitēti. Festi-
vāla sacensību vērtējumā piedalās tikai pie-
teiktie dalībnieki.

Minimālā dalības maksa vienai komandai,
neatkarīgi no dalībnieku skaita – Ls 150.
LATMA biedriem atlaide 50% no dalības
maksas. Ja dalībnieku skaits pārsniedz 15,
par katru dalībnieku papildus jāmaksā Ls 10.
Dalības maksa līdz 15. jūlijam ieskaitāma
„Minhauzena” festivāla speciālajā kontā.

Brīvā formā uzrakstīts pieteikums par ko-
mandas piedalīšanos festivālā jānosūta līdz
15. jūlijam pa faksu 27291006 vai e-pastu
minhauzens@latma.lv, vai uz adresi: Matīsa

iela 8, Rīga, LV-1001. Pieteikumā jānorāda
dalībnieku un līdzjutēju skaits, obligāti mi-
not kontaktpersonu (e-pasts, tālrunis), kā arī
informējot par ierašanos ar autobusu (vairāk
kā 16 vietām). Aizpildāmā anketa ar pārstāv-
jiem sacensību disciplīnās tiks vēlāk nosūtīta
uz norādīto kontakta e-pastu vai faksu.

Festivāla sacensības

1. Četras šaušanas disciplīnas: Speciālais
Compak Sportings, Debesu traps, Šaušana
pa kustīgo mērķi, Šaušana pa stāvošo mērķi
ar vitņstobra ieročiem. Treniņi (pa lidojoša-
jiem mērķiem) 31. jūlijā 16.00 – 20.00, sēri-
jas cena Ls 5.
2. Medību zinības.
3. Kartinga brauciens.
4. Disciplīna nemedniekiem. Balvā –med-

nieku apmācība no „D Dupleks”.

Pasākumā darbosies grāmatu (par medību
tematiem) tirdziņš, būs nopērkami medību
suvenīri, piedalīsies pārstāvji no Lietuvas ar
medību ekipējumu un apģērbu, kā arī „Hu-
berts” ar saviem izstrādājumiem un „Safari”
klubs ar piedāvājumiem.

31. jūlijā un 1. augustā uztāsies Druvis
Skulte ar grupu „6 promiles”.

Šaušanas disciplīnas galvenais atblastītājs
„Purnavu muiža”.

Par alu gādā festivāla galvenais sponsors
„Tērvetes alus”.

Iespējams pasūtīt labiekārtotas
naktsmājas Kandavas tehnikuma kopmītnēs
(60 gultas atsevišķos numuros ar dušu un
tualetī), kas atrodas netālu no norises vietas.
Tālrunis 29131001.

Notikumi

Salacgrīvā 18. aprīlī notika mednieku apmā-
cības kursi slazdošanā un lapsu pievilināšanā ar
svilpi. Semināra vadītājs Jānis Kļaviņš pastāstīja
par lapsu medību veidu, kas ir populārs Zviedrijā.
Lapsu pievilināšana ar svilpi nav vienkārša medi-
bu metode, taču tās apgūšana var izraisīt interesi
medniekos pievērsties tieši lapsu medībām, kas
varētu veicināt šo dzīvnieku skaita samazināšanu.
Kā zināms, lapsas nodara nopietnu kaitējumu
gan medijamiem, gan aizsargājamiem savvaļas
putniem, būtiski ietekmē stirnu populāciju, kā
arī izplata trakumsērgu.

Alojā 15. maijā notika seminārs par staltbriežu
selekcijas medībām un vecuma noteikšanu, kuru
vadīja lektors Viktors Ivanovs. Pasākumā pieda-
lījās mednieku kolektīvu pārstāvji, kas darbojas
Limbažu mežniecības pārraugamajās teritorijās.

Semināra dalībnieki secināja, ka katra ko-
lektīva teritorija ir par mazu, lai ilgtspējīgi un
selektīvi apsaimniekotu staltbriežu populāci-
jas. Kolektīvu pārstāvji vienojās, ka teritori-
jām, kurās notiek staltbriežu medības, jāizs-
trādā vienoti noteikumi. Tie noteiktu, kādi
indivīdi medijami vai saudzējami, kā arī de-
finētu galvenos apsaimniekošanas pamatprin-
cipus. Šādi vienoti apsaimniekošanas plāni
jau ieviesti un sekmīgi darbojas citos Latvijas
reģionos, piemēram, Dobelē, Saldus rajonā.
Šajā gadā apsaimniekošanas plānus ieviesuši
jau 13 kolektīvi.

Iras recepte

Ira Dombrovska,
vaļasprieks – medību kulinārija

Medījuma gulažzupa

- (4 personām)
500 g stirnas gaļas mīkstuma
(var izmantot arī aļņa vai brieža gaļu)
400 g kartupeļu
250 g tomātu
2 paprikas
1 sīpols
100 g zaļumu
40 g tomātu pastas
1/8 l sarkanvīna
1 l buljona
Pipari, sāls, paprikas pulveris

Stirnas gaļu sagriež mazos gabaliņos un ap-
cep čuguna katlā, pievienojot sagrieztus tomā-
tus un sīpolu. Pēc garšas pieber sāli, piparus un
paprikas pulveri. Pasautē 10 līdz 20 minūtes,
tad pieliek tomātu pastu, pielej sarkanvīnu,
uzliek vāku un uz nelielas uguns turpina sau-
tēt apmēram 45 minūtes. Pēc tam pievieno sa-
grieztus kartupeļus un pielej buljonu. Turpina
vārit vēl 30 minūtes.

Dažādībai zupu var gatavot, paprikas vietā
izmantojot 500 g skābu kāpostu, bet tad stir-
nas gaļai pusi no vajadzīgā daudzuma pievie-
no mežacūkas mīkstumu. Garšu pilnveido,
pievienojot nedaudz ķimeņu un sīki sakapātu

ķiploku. Šādi gatavojot zupu, sarkanvīns nav
nepieciešams.

Medījuma gulažzupa ir sātīgs un spēcinošs
ēdiens, piemērots medniekiem pēc medībām

vai tieši otrādi – pirms došanās uz mežu. Zupu
var izvērt vairāk, un jo to biežāk uzsilda, jo
gardāka tā top!

Foto: M. Pētersone

Informatīvs izdevums

Izdots ar Medību saimniecības
attīstības fonda atbalstu

Latvijas Mednieku asociācija
Rīga, Matīsa iela 8, LV-1001
Tālrunis, fakss: 67291006

Redaktors:
Jānis Kļaviņš, tālrunis: 29490029
e-pasts: exl@exl.lv

Makets, dizains:
SIA "Mappa"
www.mappa.lv
e-pasts: info@mappa.lv